

הגדרת 'מחכה לביאתו'

רמב"ם הל' מלכים פי"א

[א] המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם מקריבין קרבנות ועושין שמטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה וכל מי שאינו מאמין בו או מי שאינו מחכה לביאתו לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו שהרי התורה העידה עליו.

1. מנין לו לרמב"ם שרק בשביל ש"אינו מחכה" [למרות שהוא מאמין בו !] – נקרא "כופר" ?!
2. ושואל תאמר שהעדר הציפייה מוכיח על "חוסר-האמונה" – למה א"כ "כפילות-הלשון" ?
3. האמנם גם בשאר ה"עיקרים" – מי ש"אינו מחכה להתמשותם" ייקרא "כופר" ?
4. מהו ה'שיעור' המינימלי של הציפייה, שיציא אותו מגדר 'כופר' ?!

בנוסח "אני מאמין":

**אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח,
ואף על פי שיתמהמה, עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא**

5. על סמך מה קבענו שהוא "מתמהמה" – וכי קבע לנו זמן מתי יבוא – ולא "עמד בזמנים" ?...

מקור המושגים : יתמהמה ו"אחכה לו"

ספר חבקוק פרק ב

(ג) כִּי עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד וַיִּפְחַח לִקְצֹף וְלֹא יִכְזָב אִם יִתְמַהְמַה חֶבֶה לֹא כִּי בָא יָבֹא לֹא יֵאָחֵר:

מצודות דוד על חבקוק פרק ב פסוק ג

הפרשן היחידי שמייחס נבואה זו לגאולה העתידה

(ג) כי עוד חזון למועד – כי מלבד החזון של מפלת בבל והכרתת זרעו, יש עוד חזון על זמן קבוע והחזון הזה ידבר על קץ הגאולה שלא יהיה אחרית שבעבוד. ולא יכזב החזון ההוא, אף אם יתמהמה זמן רב, עכ"ל אתה ישראל חכה לו ולא תתייאש ממנו, כי בודאי יבוא בזמן הקבוע לא יאחר עוד לעבור את הזמן הקבוע...

כיצד מסבירה הגמרא את ה'סתירה' בין 'יתמהמה' ובין 'לא יאחר'?

תניא רבי נתן אומר מקרא זה נוקב ויורד עד תהום "כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר".

- לא כרבותינו שהיו דורשין עד עידן עידנין ופלג עידן
- ולא כרבי שמלאי שהיה דורש האכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שלישי
- ולא כרבי עקיבא שהיה דורש עוד אחת מעט היא ואני מרעיש את השמים ואת הארץ אלא מלכות ראשון 70 שנה מלכות שניה 52 שנה ומלכות בן כוזיבא שתי שנים ומחצה

מאי ויפח לקץ ולא יכזב אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן תיפח עצמן של מחשבי קיצין שהיו אומרים כיון שהגיע את הקץ ולא בא שוב אינו בא אלא חכה לו שנאמר אם יתמהמה חכה לו.

רש"י סנהדרין דף צ/ב

לא כרבותינו – אל תלפו לאותו קץ שהיו רבותינו דורשין: **עד עידן עידנין ופלג עידן – עידן**, כעידן הגלות של מנרים, והיינו ארבע מאות, שני עידנין = שמונה מאות, היינו שתי עשרה מאות, ופלג עידן = שתי מאות סך הכל = אלף וארבע מאות: [אחרי תקופת דניאל בגלות בבל]

ולא כרבי שמלאי שהיה דורש האכלתם לחם דמעה ותשקמו בדמעות שלישי – כלומר השקה אותם הקדוש ברוך הוא בין גלות מנרים לגלות צבל שלישי גלות אדום, כי קץ גלות אדום זה יהיה לסוף שלש פעמים ארבע מאות שנים, ושלש פעמים שבעים שנה כנגד גלות צבל, דהיינו לסוף אלף וארבע מאות ועשר שנים, **כזר עזרו ולא היה כך**, מלאתי כתוב צס הרב רבי שמואל בר רוד זכרונו לזכרה

גלות בבל החלה בשנת 3338 לבריאה + 1400 שנה = 4738 לבריאה
שהם 127 לפני פטירת רש"י בשנת 4865

ולא כרבי עקיבא שהיה דורש עוד אחת מעט היא – **צנבואת חגי כתיב ... ור' עקיבא דריק ליה לימות המשיח ולאחר חורבן**,

והכי דריק ליה [עוד אחת מעט היא, מעט כבוד אתן לישראל ואחר כך יבא המשיח ודרסה זו אינה! אלא קרא אלפני הבית קאי והכי קאמר]:

עוד אחת מעט היא, מעט כבוד אתן להם לישראל ושוב לא אתן להם כל ימות בית אחרון, וכן היה, דמלכות ראשונה של מלכות חשמונאי נתקיימה שבעים שנה... כל הנך דרשות לאו משנה ולא בריתא!

לישנא אחרינא: עוד אחת מעט היא, מעט מלכות אתן להם לישראל לאחר חורבן, ולאחר אותה מלכות הנני מרעיש שמים וארץ ויבא משיח, ואין דרסה זו כלום! שהרי ראינו כמה מלכויות לישראל לאחר חורבן ואף על פי כן לא בא משיח...

אינו מחכה לביאתו – כי חושב שיכבר בא'

על פי זה יובן גדר "אם יתמהמה" [כלומר, אם לא יבוא בקיצים עליהם דרשו חז"ל וגדולי התנאים-הקדושים] – אזי היה מקום לחשוב שמא "כבר בא משיח" אז, בקץ שקצבו חז"ל

[כמאמר הלל: "אין להם משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיהו". - וכי כפר הלל בכל נבואות הגאולה? אלא שסבירא ליה שביאתו של משיח כבר התממשה והיה זה חזקיהו, ואילו השלמת הגאולה תהיה ע"י "שהקב"ה בעצמו ימלוך ויגאלם לבדו". רש"י שם]

האוטובוס נכד עבר – אין טעם לחכות...

ועל כן בגאולה הוא מאמין! אך "לביאתו אינו מחכה" כי [לדעתו] כבר היתה ואינה עניין לעתיד? והיינו חושבים שזו איננה כפירה!

מחדש הרמב"ם שני-פרטים באמונה המשיחית:

א. "וכל מי שאינו מאמין בו" – כלומר, מאמין הוא ב"זה" [כללות ענין הגאולה וקיבוץ הגלויות בכלל כמ"ש: "ושב ה' אלוקיך... ושב וקבצך... וגו' – אך אינו מאמין "בו" [באישיות של מלך בשר ודם] וחושב שהגאולה אינה אלא "עידן" של מהפכה-חברתית יהודית. הרי זו כפירה בתורה ש"העידה עליו"

ב. שאם חושב שאותו ה"מלך" – "כבר בא" ועל כן "אינו מחכה לביאתו", כי כבר היתה! מחדש הרמב"ם שהוא כופר בכך שכל שלבי-הגאולה עד תומם צריכים להתממש, ע"י ה"מלך מבית דוד בשר ודם", וכיון שלא המשיך עד לגמר הגאולה, אין זה המשיח ואין זה ה"קץ" לו אנו מצפים!

וכל הדרשות שנאמרו ו"חזו את ביאתו" אינן כלום. ולא נאמרו הדרשות אלא מתוך אמונה-חזקה של אומריהן שהיו בטוחים שבתקופתם יבוא ורצו לחזק רוח העם וציפייתם לגאולה!

וכמ"ש אברבנאל בספרו "ישועות-משיחו" פ"ד

אודות בטחוננו של ר' עקיבא ב"משיחיותו" של בר-כוכבא, שהכזיבה:

"ועם היות רבי עקיבא יודע כל זה, מפי ספרים ומפי סופרים (= שעידן המשיח הוקבע לאלף השישי ולא לפני כן, כמ"ש שם בקטע הקודם), קרה לו כמו שיקרה פעמים רבות לכל חכם-לב, שיחשוב ויאמין מה שנכספה וגם כלתה נפשו להיות, וכן ר' עקיבא בכוספו לישועת השם.... עי"ש באריכות.

מסקנא:

בעולם החסידות בהעדר-הרגש ייקרא: כמו 'כופר'...

כי היא מטפחת 'ציפיה-רגשית' וגעגועים לגאולה, בלעדיה אמונתו חלשה...

אבל בעולם ההלכה של הרמב"ם

אין האדם נקרא "כופר" רק בגלל "העדר-ציפייה רגשית" בלבד

אא"כ פיתח "תיאוריה-כוזבת" הגורסת שאין טעם לחכות ל"משיח" שכבר בא...

אי לכך שיעור הציפיה ברור ופוגד!

"עם כל זה אחכה לו" - למרות האכזבות...

הבה נלמד מתגובות שלומי אמוני ישראל על אכזבות ונסיגות בתקוות המשיחיות שאירעו בזמנם, על אף שגם אותן תקוות נתמכו והובטחו על ידי נביאי וצדיקי הדור:

מצינו כעין זה אצל משה רבינו, ה"רבי" הראשון של עם ישראל: בכי אייר של השנה השנית לצאתם ממצרים - פונה משה ליתרו ואומר לו: "נוסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' וגו' - ופירש":

נסעים אנחנו אל המקום - (ספרי) מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ שבמסע זה הראשון נסעו ע"מ להכנס לארץ ישראל אלא שחטאו במתאוננים ומפני מה שתף משה עלמנו עמהם פעדין לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהוא נכנס:

☒ ההיתה זאת 'נבואה' או השערת משך זמן הדרך לארץ? [איוליא חטא המרגלים]

אלא מאי ייפלא: כיצד לא ראה משה רבנו אבי הנביאים ברוח קדשו ש"תוך שלשה ימים עדיין לא נכנסים לארץ"? על כך עונה המדרש שתי תשובות אליבא דשני תנאים: 1

"חכמים אומרים: שנתעלם מעיני משה" ... ר"ש בן יוחאי אומר אינו לריך שהרי כבר נאמר כי אנכי מת בארץ הזאת, שאין ת"ל אינני עובר את הירדן, אלא שאף עלמותי אינן עוברות את הירדן, אלא מפני מה שתף משה עלמנו עמהן שלא יהו ישראל אומרים אם מי שהוליאנו ממלכים ועשה לנו נסים וגבורות אינו נכנס אף אנו אין נכנסין.

כלומר, לדעת חכמים:

ישנם עניינים הנוגעים לצדיק עצמו שמשמים² מעלימים ממנו העתיד! כלומר, משה ציפה והיה בטוח ומאמין באמונה שלימה בכל יום שהוא יבוא לארץ ולכן אמר כך [לא בתור "נבואה"] אלא מתוך תחושת-בטחוננו שלו,

או לדעת רשב"י:

אמר להם כן כדי "לחזקם ולעודדם" על אף שידע מה שנגזר עליו, וזאת מפני שלא רצה "לייאש" את העם מתקוותו לגאולה... על כן אין לתופסו כמי שנבואתו נתבדתה חלילה וכי לא אמר זאת בתור נבואה כלל]...

☒

ומה היתה תגובת חסידי אדמו"ר הזקן כאשר חלף הקץ שחזה רבם לשנת תר"ח? [ושמא תאמר ששם לא היתה זו "הבטחה" וודאית, אם כן:] מה נענה על "ההבטחה

1 ילקוט שמעוני בהעלותך רמז תשכ"ה.

2 ע"ד שאמר אלישע לגיחזי "וה' העלים ממני" [מלכים ב. ד, כז]

המפורשת" של אדמו"ר הרש"ב בדור החמישי בשמחת תורה תרס"ז³ [בתרגום חפשי]:

"...אנו נמצאים הרי בדור האחרון, וצריכה הרי להתבצע כאן כוונת בריאת העולם... [ושם באות ד. ממשיך:] " במעמדי ומצבי אומר אנכי לכם שעתה הוא הדור של משיח, עתה הוא הבירור היותר אחרון, דורנו הנוכחי הוא דורו של משיח בלי שום ספק, ממילא עתה הוא הבירור היותר אחרון..."

כיצד הגיבו תלמידי הרבי הרי"ץ על ציפייתו הבטוחה להתממשות הגאולה בימיו הוא, בדור השישי:

... כבר נתבררו כל הדברים, זמן הבירור והעבודה היה במשך ז' שנים משנת פ"א עד שנת פ"ז. תקופת הבירורים כבר נגמרה, מתחלת תקופה אחרת בהיינו, אין אנו שייכים לחללה של עולם, רק דרכנו ישרה: עבודת הלב והמוח ולהכין את עצמנו לקבלת פני משיח, ואין כוונתי לגילויים ברוחניות, רק קבלת פני משיח ממש. ואיני נותן על זה זמן ארוך, ובימי יהיה הדבר הזה, כי אינני זקן בא בימים ושנותי המה לערך שנות הארבעים ושבעה... בימי תיוושע יהודה וישראל..."

או התבטאות דומה של רבנו זי"ע עוד בשנת תשי"ב [בתרגום חפשי]:

"...הרי עתה - הנה זה עומד אחר כתלנו, הנה הנה משיח עומד לבא אחכה לו בכל יום שיבוא, ולא רק הצעיר שבתבורה, אלא גם הזקן שבתבורה, יבוא המשיח בימיו..."

ומה היתה תגובת החסידים, כאשר לא רק הזקנים שבאותו דור אלא גם הצעירים של אז, חלק מהם כבר אינם עמנו ולא זכו לראות את ביאת המשיח? שמא טענו שכל אותם משתתפי ההתוועדות הנ"ל - לא מתו ועדיין הם חיים וקיימים עד ביאת גואל צדק? ...

הם הגיבו נורמלית בודעם שכל הביטויים הללו אינן בגדר "נבואה", אלא נאמרו מתוך ציפייה ובטחון וודאי של רבותיהם בהתממשות-עכשווית של הגאולה,

אבל "אף על פי שיתמהמה... עם כל זה [למרות האכזבות] אחכה לו!".

³ ראה תורת שלום לרש"ב ע' 74-73.